

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési árak: Egész évre 10 korona, félévre 5 korona,
negyedévre 2 korona 50 fillér. Egy es szám ára 10 fillér.
Községek, tanítók, iparosok és egyesületek, melyek egyen-
ként, ha előfizetnek, 8 koronáért kapják a lapot.

Felelős szerkesztő: Dobay János.
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőség
hez (Dobay János Kézdi-Vásárhelyt) intézendők.
Kiadóhivatal K.-Vásárhely az ifj. Jancsó Mózes könyv-
nyomdájában, hová a hirdetések s előfizetési pénzek
küldendők.

A nemzet egysége.

Budapest, 1900. júl. 21.

A politikai magyar nemzet zöme az államfentartó magyar elem. A magyar faj körülbelül megközelíti az ország lakosságának abszolút többségét. A magyarfajt tehát ebben az országban nemcsak történelmi jogon, mint honfoglalót a kard jogán, de számarányában is megilleti a hegemonia.

A magyar faj tulajdonképpen nem ismerte, vagy nem akarta ismerni a hegemoniát, mivel a rendiség korában már Szent-Istvánról kezdve, az Árpádokon, Anjoukon, a vegyes házbeli királyokon keresztül, de főként a Habsburgok alatt sürűen fogadta be az indigena családokat. Már az Árpádok folyton külföldről, nyugatról házassodván, rokonságok révén tárt kaput nyitottak az idegen uraknak. Nem a faj védelme, hanem az ország szabadságának integritásának védelme képezte folyton a nemzeti ezélt. Az alkotmány által biztosított közhatalomban való részesedést azonban szívesen osztotta meg a tiszta magyar faj az indigena családokkal.

Később az indigena-invázió mindinkább nagyobb lett a külföldről ideszakadt uralkodó családok alatt. Mégis nem emlékezünk, hogy a magyar uralkodó faj valaha is fellázadt, felzudult volna az ide-

genek ellen. A Bánk Bán-féle összeesküvést az udvari párt, az idegen merániak ellen, az újabb historikusok kétségbe vonják. Azt bizonyítgatják, hogy Bánk Bán a meráni Gertrud királyné állítólagos meggyilkolása után, országbírói és más országos méltóságot viselt, holott ezt hinni alig lehetne, ha csakugyan Bánk Bán szurta volna le II. Endre hitvését. A hangulat és felfogás, a miként Katona József az ő klasszikus drámájában tárgyalja a véres esetet, inkább megfelel a zseniális költő korszellemének mikor a bécsi udvar, Ferencz császár és király idejében, Metternich mindenhatósága alatt mindent elkövettek a magyar alkotmány eldobására és így a politikai nemzet megdöntésére. Ez a legtökéletesebb magyar dráma felülmúlhatatlan költői szépségei mellett különösen ezért tetszett a nagy közönségnek a negyvenes években, a magyar politikai nemzet felújítása korában, mivel oly hiven és oly ékes nyelven tolmácsolta a költő az egész nemzet hangulatát.

Nem az idegen, a másfajú ember elleni gyűlölet volt ekkor sem az érzelmek, a közhangulat rugója, hanem az elkeseredés azon folyton megújuló merényletek miatt támadt, melyeket az idegen szellemű udvari politikusok intéztek a magyar alkotmány ellen. Mennyire nem gyűlölte pedig a magyar a más fajbélit, bebizonyi-

totta akkor, midőn a magyarországi nemzetiségekkel, a horvátokkal, a szerbekkel a románokkal szövetkező Metternich udvari politikájának bukása után, midőn a magyar politikusok teljes diadalt ülték az udvari ármányokon, azonnal törvénybe iktatták a testvériség szent evangéliumát. A polgári és politikai jogokat kiterjesztették az ország minden honosára, vallásra és nemzetiségi különbség nélkül. Ha az 1848-iki törvényhozók a magyar hegemoniát tartották volna a szemük előtt, úgy kirekesztették volna a polgári és politikai jogok gyakorlatából a más nyelvűeket, az idegen ajkuakat és nem kebelezték volna be azokat a nemzet egyetemébe.

A magyar faj ezért a nagylelkűségért való halát érdemelt volna a nemzetiségek részéről. De épen ennek ellenkezőjével fizettek a nemzetiségek, fizettek mindjárt 1848-49-ben mikor az osztrák katonai hatalommal szövetkeztek ellenünk s ránk, de egyúttal magukra is zuditották az osztrák abszolútizmus rettenetes uralmát. Akkor jajgattak, panaszkodtak a nemzetiségek, mert a vérdíjjal az osztrák adós maradt. Hálátlanabb levén ez még a nemzetiségek-nél is. Abból a szomorú korszakból ma már csak egy maradt épségben, a nemzetiségek engesztelhetetlen gyűlölete a magyarsággal szemben. Ez fennmaradt Metternich korától a mai napig.

TÁRGZA.

Wansee tünderei. *)

— Regé. —

A Wanseei tó hullámozó vizén ringott esolnakom. Egy öreg halász evezett, majd a esólnak falához erősíté a lapátokat és a hullámok önkényére bízta a lenge járművet.

A távoli Babelsberg tornyai a napsugarak játszadoztak és a letűnő félben lévő nap bucsu sugarai tündököltek a kastély ormain s biborvörösré festék az óriás tükörablakokat.

Az öreg halász évetegen tekintett a kastély felé. Öregesen kéklő szemei messze elkalandoztak, lelke ki tudja hol járt. Karjainak aczél izmait kereszte fonta, azután ősz feje alá hanyatlott. Láttam, a mint szeméből a tó vizébe két könnyesepp gördült alá.

A távolban felleppent egy sirály. A wanseei tó hullámozó vizei fölött kiterjeszté hófehér szárnyait és a sűrű légrétegeket végig szántotta. Szárnyesapásai zajt nem okoztak, csendes volt minden és a madár — természetalkotta fehér öltönyével csak fokozta az est regényes szépségét. Lassan-lassan tova uszott a tiszta légben, majd felszökött a magasba és egy pillanatra eltűnt szemeim elől. Másik pillanatban már alácsapott s mint a nyíl a tó vizére zuhant. A hullámok hátukra kapták és úgy ringatták. Perczek multak, míg végre a kiterjesztett hó-

fehér szárnyak újból megjelentek a légben. A sirály sárgás esőrében egy halacska fészánkodott és igyekezett menekülni életveszélyes helyzetéből. A légi szárnyas pedig ott játszadozott biztos martalékával a levegőben. Felszállt vele a magasba, azután eleresztette. A kis halacska ezer féle'emben esett lefelé de a hófehér ellensége estében kapta el és így újból rab volt.

Az élet-halál harc ott folyt le fejünk fölött. Az ősz halász figyelmét is felkeltette, kezébe vette evező lapátját és nagyot sujtott a hullámok hátára. A sirályt megzavarta játékában a csattanás, veszélyben érezte magát és martalékát esőréből kiejtve, nagyokat sikongva tova siklott a habok fölött. Csendes bugása ide hallatszott a közeli kápolna kis harangjának.

Még egy darabig láttuk a sirályt, akkor azután végkép eltűnt a keleti láthatáron, a harangbugás irányában.

*

A viharezett ősz halász szemei újból csillogtak. Eddig nem tudtam szólásra bírni, de most megereedtek szavai.

Olyan szép volt az összhangzat a harangbugás és az öreg halász mélabus hangja között:

„Nagyon régen történt már. Ötvenháromszor hullatták le azóta a fák lombjaikat, ötvenháromszor fagyott be a tó vize és ötvenháromszor éledt föl újból a természet.

Szép fiatal pár volt, az Isten is egymásnak teremtetette őket. A kis kápolna az ő gondjaikra volt bízva.

A kis harang csilingelése most is idehallatszik.

Nézzen a hang irányába és látni fogja a kápolna, hófehér falát, csillogó ércztoronyocskáját. Én már nem látok odáig, öreg halász vagyok, sok bánat ért és 53 év óta szemeim naponkint hullatják a visszaemlékezés fájó könnyeit. Ott, látja a kápolnát, ott mellette egy kis hajlék romjai láthatók. Ott laktak a kápolna őrei, ott laktak csendes boldogságban édes megelégedettségben.

A férfi a legjobb barátom volt, szerettem, mint tulajdon testvéremet. Együtt halászgattunk, együtt izzadtunk a forró nyárban, együtt dideregtünk a csikorgó hidegben, de azért megelégedettek voltunk, mert családi tűzhelyünkél a boldogság ütötte fel tanyáját.

Igen, boldogok voltunk, de ön nagyon jól tudja, hogy a boldogság sohase tartós. Mikor a legboldogabbnak érezzük magunkat, akkor sujt le a balsors keze, akkor tiporja össze minden reménységünket. A gondviselés utjai kiszámíthatatlanok.

Egy szép napon kelet felől, amerre Berlin fekszik, a kirándulók nagy tömegével egy idegen is jött, ki más nemzet fiának vallotta magát s nyelvünket is csak törve beszélte. A nagy Attilának, a híres hun vezérnek népeiből származott s messze földről hozta a sors országunkba. Szép férfi volt, nemes homlokkal, csábító, feketén tündöklő szemekkel. Az ingatag asszony nem állhatott ellen az ily férfi vallomásainak.

A jövevényt egy gözös hozta a wanseei tó hullámozó habjain. Emlékszem rá, akkor is oly lélekemelően csilingelt a kis harang. Elmerengve hallgatta az idegen a harang bugását, mely mindig közelebb és közelebb ért hozzá. Végre a hajó meg-

*) Mutatvány Dömötöri Németh Péternek lapunk egyik közelebbi mult számában ismertetett könyvéből. Szerk.

Az események szakadatlan láncolatai pedig meggyőzték bennünket arról, hogy a magyar birodalom, a magyar alkotmány egyetlen támasza a magyar faj. Ekkorlépett előtérbe a magyar hegemonia kérdése. Ekkor kellett kiadni a jelszót a magyar hegemonia megvédésére, a tulzó nemzeti-ségi törekvésekkel szemben, mert ha ez a hegemonia megszűnik, ez a mai magyar birodalom mindenestől veszendőbe megy. És a birodalom nem létezik többé. Ujalkulások lesznek a helyén. Ekkor kellett behoznunk az ugynevezett sovinszta politikát, mely nálunk nem aszükkeblőség, a jogfosztás politikáját, hanem a jogosönvédelem politikáját jelenti. A magyar sovinszta politikának nem az a célja, hogy a magyar faj kiváltságokat élvezzen; nem az a célja, hogy a másnyelvűeket, nemzetiségeket leigázza.

A magyar sovinszta politikának egyetlen célja van és ez az, hogy megmentse a magyar alkotmányt, a politikai magyar nemzetet a nemzetiségek excentrikus romboló törekvéseivel szemben. Ez az igazi sovinszta politika. Ebben egyesül az egész magyarság, az egész magyar nemzet.

De furcsa és veszedelmes sovinszta politika lenne az, mely a magyarságot egyes felekezetek, társadalmi osztályok, foglalkozási ágak szerint állítaná egymással szemben, mintegy birokra híván egyik tábor a másikat, hogy ki sovinsztább, ki kálvinistább, ki liberálisabb a másikkal. Az ilyen magyar sovinszta politikának legfeljebb csak a magyar nemzet ellenségei örülhetnének. Ez a politika valóban a meg gondolatlanság politikája lenne. Állítólag a mohácsi vész előtt voltak hasonló párt-politikai törekvések, melyek aztán annyira meggyöngyítették a nemzetet, hogy az ellenség ellenállás nélkül keresztül gázolhatott azon.

Pedigszemeink kellátjuk naponta, hogy mindent elkövetnek a magyar atyafiak lélekhaboruságának előidézésére. Szerete-

lassítá mozgását, a matrózok kikötésre készen tartották a vastag köteleket. Egy negyedóra múlva már a kápolna környékén járt a jövevény. Innét hallgatta a mélabus csilingelést, innét legeltette szemeit a tó vizének habzó hullámain.

A kápolna előtt a fűbe heveredett s apró kavicsokat dobált a tó vizébe és gyönyörködött az így képződött vizgyűrűkben, melyek mind nagyobbak és nagyobbak lettek. S elnémult a harangszó, a kápolna előtti finom pázsiton női ruha suhogása hallatszott. hófehér, ruháját kecsesen emelő kis kezében, rózsza arcán, harmatos ajakán a napfény játszadozott.

Az idegen hátranézett, a két szempár találkozott és... és zizek mondom tovább, a szegény halász sorsa örökre meg volt pecsételve. Hü neje, a ki eddig úgy szerette, hűtlen lett hozzá, nem tudott szívének többé parancsolni. Az ingatag asszony muló szerelmébe temette örök boldogságát.

És míg a halász nyugodtan halászatott a tó közepén, addig a jövevény nem mulasztott el egy napot sem, hogy a kápolna körül meg ne jelent volna. Itt suttogtak egymásnak tiltott boldogságot, soha el nem muló örök szerelmet. És mikor elérkezett az óra, hogy a kis harang csengő szava imára intse a hívő népet, akkor ketten harangoztak. A halász pedig, bennt a tó vizében levette kalapját, az evező lapátokat a csónakra tette, kezét összekulcsolta és imádkozott. Kérte a teremtet: adjon neki boldogságot, tartsa meg szép nejét, védje a családi tűzhelyet...

(Folytatása következik.)

ttel kérjük, hogy mirevalók ezek a folytonos czivakodások? Ha vádak vannak egyes vezérpolitikuskok vagy pártok ellen. ezeknek feltárásával csak használni lehet a magyarság ügyének. De a kölcsönös gyanúsítások, ráfogások, hazugságok közlése útján bizalmatlanságot és féltékenységet kelteni és a magyarságot ekként félrevezetvén, két ellenséges, elkeseredett táborra szakítani, valóban nem helyes dolog lenne. Ilyen herosztrateszi és végzetes szerep nem méltó egy magyar politikushoz sem.

Mily szépen meg tudnánk most is egyezni a józan, magyar sovinszta politikában, mely a most már életkérdéssé lett magyar hegemonia megvédését tűzné ki célja gyanánt. A magyarság összetartana. Együtt munkálna közre, hogy az értelmiség minél inkább fejlesztesse a magyarok között és a vagyoni befolyás a magyarnak biztosítsa. Mert a mi fajunknak egyik államfenitartó erőssége éppen az intelligencia és a vagyoni befolyás.

De mind a kettő veszendőbe megy, ha a közös magyar célok közremunkálása helyett mi magyarok egymással birokra kelünk olyan okokból, a melyek hamisaknak bizonyulnak, mihelyt tisztán látunk, mihelyt megint kijózanodunk. A nemzet egysége nevében kérjük, hogy ez minél előbb megtörténjék.

R.

Háromszékmegyei gazdasági bizottság közgyűlése.

(Folytatás és vége.)

12. Felolvastatik a háromszékmegyei fiu árva és szeretotház köszönő irata a gazdasági bizottság által adományozott meklenburgi fajsértésekért. A közgyűlés a köszönő iratot tudomásul veszi s hozzá járul ahhoz, hogy ezen sertésekből 7 hetős malacokat 10 koronáért elárusithassanak.

13. Előadott a Földmívelésügyi miniszter urnak a gazdasági tanulmányi kirándulások rendezése tárgyában volt leirata. A gazdasági bizottság ezt tudomásul veszi s gondoskodni fog, hogy ezekben lehetőleg olyanok vegyenek részt, kik eddig nem részesültek s gondoskodni fog azok ingyenes utazásáról, illetőleg eziránt előterjesztést fog tenni.

14. A Magyar gazdaszövetség a „Magyar gazdák szemléje” című iratból 20 példányt küld. Ezen példányok a gazda köröknek és gazdák között kiosztatni határozatlik. Ugyazintén a Földmívelésügyi miniszter ur által megküldött. „Utasítás a jégelleni védekezésre viharágyukkal” című kiadvány füzetei a gazdáknak kiosztatni rendeltetik.

15. Dálnok községi nyomásos gazdálkodást fenntartó birtokosok szervezési szabályrendelete ki egészítésre visszaküldetik.

16. Maros-Torda vármegye gazdasági bizottságának, a hazai fürdők pártolása érdekében tett felirata tudomásul vétetvén, a közgyűlés elhatározza, hogy hasonló szellemben, szintén feliratot intéz a magas kormányhoz.

17. Felcsernáton községnek azon kérésére, hogy a tenyészbika vásárlásánál árkedvezményben részesüljön, a gazdasági bizottság az állatorvos előterjesztésére meghatározza, hogy uvezett községet 20% árkedvezményben részesíti, egyúttal felkéri az állategészségügyi felügyelőt, hogy ezen ügy egyéb részére nézve is intézkedjék, illetőleg azt rendezze.

18. Tudomásul vétetett a Földmívelésügyi miniszter urnak a kénpor kedvezményes szállítása tárgyában kelt leirata.

19. Felolvastatik a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara átirata a selyemtenyésztes terjesztése érdekében. A közgyűlés ezen leiratot tudomá-

sul veszi s bármennyire üdvösnek tartaná ezen fontos intézmény elterjedését, de tekintettel megyénk klimatikus viszonyaira, annak nem sok jövőt jósol, mivel általános tapasztalat szerint a selyem hernyók kikelése alkalmával még az eperfa levelek minálunk nem jönnek elé és így tenyésztésük rendkívül nehézségbe ütközik. A kamarához ily szellemben átirat intézendő.

20. A bodoki közbirtokosság szervezeti szabályrendelete jóváhagyás végett felterjesztetik.

21. Az Erdélyi Gazdasági Egyesület által folyó évi szeptember 1., 2., 3. napján rendezendő állatkiállításra, a gazdasági bizottság részéről Béli Tivadar, Dr. Székely György, Dr. Sinkovics Ottó és Gróf Mikes Zsigmond kéretnek fel a bizottságot képviselni.

22. Földmívelésügyi miniszter ur leirata a „Hesseni légy” elleni védekezés tárgyában — tudomásul vétetik.

23. Előök főispán előterjeszti, hogy a Földmívelésügyi miniszter ur 2—2 gazdasági eseléd részére 50—50 korona és 2 gazdasági munkás részére 50—50 korona jutalom díjat tűzött ki, mi hatóságok útján szabályszerűen közhírré is tétetett.

24. Dr. Székely György előterjesztésére a bizottság kimondja, hogy a szabályrendelet értelmében egyik megyei aljegyző bizatlik meg a bizottság központi, illetőleg jegyzői teendőikkel s egyúttal meghatározza, hogy az eddigi jegyzőnek napidíja és uti költsége kiutalványoztassék.

25. A gazdasági bizottság közgyűlése még több személyi és kisebb jelentőségű kérdés tárgyalása után, déli 1/2 12 órakor véget ért.

A székely iparkamara közgyűlése.

Marosvásárhely, 1900. júl. 14.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara július 14-én d. u. tartotta meg a nyári szünet előtt utolsó teljes-ülését Tauszik B. Hugó kir. tanácsos elnöklése alatt.

Mindjárt a gyűlés elején bejelentetett, hogy Dr. Nagy Ferenc államtitkárrá történt kinevezetése alkalmából, a kamara üdvözlő sürgönyt küldött az új államtitkárnak, mire az a székelyügyeket figyelemben részesíteni ígerte.

A tárgysorozat rendén Sz. Szakáts Péter titkár részletes jelentést tett Hegedüs Sándor kereskedelmügyi miniszter székelyföldi különösen marosvásárhelyi látogatásáról, mely alkalommal a kamara tisztelgése közben több közzgazdasági kérdés tétetett szavá. Nevezetesen ő nagyméltósága a székelyközvasutat az ungvölgyi után nyomban kiépíttetni ígerte, a székelyfiuk ipari pályára nevelését az eddigi alapon tovább segíti, de kiköti, hogy azok lehetőleg itthon neveltessenek. Örömdetesen vétetett tudomásul ezek mellett, hogy a miniszter a kamara működéséért elismerését fejezte ki.

Az ipartörvény reviziójával kapcsolatosan előtérbe nyomult iparhatósági biztosok ügyében javasolja a teljes-ülés, hogy azok három évre választassanak, minden iparág képviselve legyen, a kiküldöttek napi- és fuvardíjat kapjanak; hatáskörük alól a tanonc és segédajstrom gyárak vizsgálata ipariskolák látogatása vétessék ki.

Ezután bejelentetett, hogy az idén 6 alkalmi szövetkezetben 480 székely iparos pályázott, összesen 8850 pár bakancs és 12650 pár könnyű cipő szállítására, kiknek a kamara az országos és székely érdekekre való figyelemmel méltányos mennyiség oda ítelését javasolván, ajánlatait kellő időben a kereskedelmi kormányhoz felterjesztette.

A betegsegélyző pénztárak reviziója ügyében elfogadtatott Burger Albert kamarai tag javaslata; a sörös palaczkok hitelesítése ügyében f. évi október 1-ére egybehívandó országos értekezletre a kamara képviselőiben Bürger Albert küldetett ki.

Ezután a székelyfiuk ipari kiképeztetéséről szóló miniszteri leirat került tárgyalás alá.

Tauszik B. Hugó kir. tanácsos elnök ismertetvén akeziót, melyet a kamara az elsatnyult székely ipar újra teremtetése, a székelyfiuk felnevelése és kivándorlástól megóvása érdekében, anyagi és erkölcsi jutalomra nem számítván 6 év óta állami támogatással folytat, előadja, hogy a kereskedelemügyi mi-

niszter e tárgyban leíratot küldött a székelyegyesülethez és illetve a kamarához, melyben az ügy fontosságát további támogatásának szükségességét elismeri, és felkéri a kamarát, hogy az ügy tovább vezetéséről a székely egyesülettel tárgyalván, terjeszsson érdemleges javaslatot hozzá.

Óhajlja azonban ónagyméltósága, hogy a székely ifjak ezentúl lehetőleg az erdélyi részekben, itt-hon oly iparágakra képeztesse, melyeknek itt bő anyaga és kelete van, kilátásban helyezvén az ily iparágak külön támogatását is.

A kamara ezen leírat ellenében javaslatát a székely egyesülettel folytatandó tárgyalás után megfogja tenni, addig azonban a régi alapon jár el és az ezen évi elhelyezést szeptember hó folyamán eszközli.

Kapcsolatosan bejelentette az elnök, hogy udvarhelymegye főispánjától átiratot vett, melyszerint Borszéký Soma kamarai tag egy memorándumot adott be hozzá, melyszerint a székelyfiúk ipari kiképezését Borszéký továbbra a főispánok vezetése alatt álló iparfejlesztő bizottságok és a budapesti munkaközvetítő iroda útján óhajtaná eszközölni és javasolja, hogy az ügy a kamara kezéből vétessék ki.

Elnök abból, hogy Háromszék megye főispánja az idén már ezúton a kamara kikerülésével küldi a háromszéki fiukat és átiratban kérte a kamarát, hogy kiküldöttének székelyfiúk felvétele végett leendő odautazását mellőzze — azt következteti, hogy Borszéký részéről a székely megyék többi főispánjai is megkerestettek.

Miután pedig az ügy ilyenén változásáról neki tudomása nincs, arra vonatkozó újabb miniszeri leíratot nem kapott, tehát az egész akció vezetése csonkítatlanul még addig a kamarán áll illetéktelen beavatkozásnak minősíti Borszéký eljárását és az ügy tisztázása érdekében felirat intézésére kéri a kamarát.

Az elnök jelentése kinosan érintette egy a kamarát, mint a jelenlevő Borszékýt, aki erre egyáltalán nem látszott elkészültnek.

Fekete Jakab levelező tag indítványára ennek kifejezést is adott, úgy az elnöknek és az ügyet vezető tisztviselőknek egy hangú elismerést, köszönetet és bizalmat szavazott a teljesülés.

Sajnálattal vétetett tudomásul, hogy a kolozsvári m. kir. posta- és távirat-igazgatóság a gyergyóiak érdekében kért szászrege—gyergyói posta létesítését nem engedte meg, mert az igen sokba kerül. A gyergyóiak folytonos mellőzése méltán kelthet felháborodást, minthogy az ország egyes vidékeinek érdekeit csak akkor látszik teljesíthetőnek tartani az igazgatóság, ha azután busás jövedelmet számolhat el. Magának a népnek, iparnak, kereskedelemnek érdekei egyébként semmik.

A székely kiállításról és szabászati tanfolyamról vett jelentések után, elfogadta a teljesülés az autonóm vámtarifa ügyében alkotott bizottsági javaslatot. Bónjámín Adolf végeladás iránti kérését nem találta teljesíthetőnek, a székelyföldi iparmúzeum felügyelő bizottságába 3 tagot küldött (Eckvert József, Szabó István és Sz. Szakáts Péter), a Zsolnay Emléke 30 koronát megszavazott. Straetz Hermán újgyára állami támogatása érdekében felirat küldését határozta el a kereskedelmi kormányhoz. Ezek után elfogadván Tauszik elnök azon indítványát, hogy a nyár folyamán gyűlés ne tartassék, a teljesülés véget ért.

Máthé József.

A székelyföldi iparkiállítás ismertetése.

A Székelyföldi iparkiállítást nem ötletszerűleg rendezték s nehogy megtévedjen valaki, idejében kijelentjük, hogy jól meggondolt terv szerint jött össze. A mi jelentőséges vállalata, a ki tehetséges iparos van a Székelyföldnek, az mind képviselve van. Az egyetlen szentkeresztbányai vasgyár, a sepsiszentgyörgyi szövőgyár, a marosvásárhelyi gyermekjáték-készítő gyár, a Mestitz-féle butor-és parkett gyár, a megyesfalvi kályhagyár, a likörgyár, mindannyi kiállította termékeit. Hogy ennél több szorosán vett ipari gyárunk Székelyföldünk négy vármegyéjének területén nincs, azt mutatni akartuk a vendégül hívott miniszternek. Ugyan ekkor szintén okulás és tanulság szempontjából hívtuk gróf Lázár

Jenőt, a zseniális iparbarátot. Czibalmas Ferenczet, a belső Székelyföld nagytehetségű asztalosát. Molnár Danit, az istenteremtette székely szobrászt és a többi kiváló iparost, hogy bizonyítsuk általuk a székely népnek ipari hivatottságát. És folytatólag nem ezél nélkül mutattuk be Magyaró község egyszerű leányainak a világ elől eddig elrejtett tudományát, az izléses varrottasok kiállításával, továbbá a háromszéki asszonyok házi szőtteit, a esiki szőnyeget, az udvarhelymegyei pokróczot, a marostordamegyei szotyrot, a fazakas háziipar változatos termékeit; ezzel erősíteni akartuk a meggyőződést, hogy az ipar egyik-másik ágának gyökerező alapjai vannak. Végül az ásványvizek kollektív bemutatásával legbőségesebb természeti kincsünket tártuk föl.

Rövid szóval, igazságos képet akartunk nyújtani iparunk szegénységéről és ugyanekkor védekezni törekedtünk a vád ellen, hogy a hiba egészben bennünk volna, mert ime e kiállítás másfelől mutatja, hogy itt hajlam és tudás van az iparhoz. Hogy a többi lényeg's feltétel hiányzik, az részben elszigeteltségünknek és logyunk őszinték: nagy részben a rossz gazdasági politikának tulajdonítható, a mely a szomszédos vámsorompóval feláldozta a székely érd keket és azóta is csak immel-ámmal törődik vele.

Ha lesznek varutaink és a nagy távolság ki egyenlítéséhez így is egyidőre felénk nyújtja az állam segítő kezét, akkor keletkeznek gyáraink, életre kél a kisipar s piacra kerül a nép házi készítménye. A székely elég leleményes és életrevaló ahhoz, hogy a kínálkozó előnyöket kihasználja.

E bevezetés után kezdjük a kiállítás csoportjainak szakszerű ismertetését.

Faipar.

(Szemle a kiállításon.)

Legnagyobb létjogosultsága van a Székelyföldön. Bejárhatatlan erdői bőségesen termik a legjobb anyagot s a nép öröklött hajlamainál fogva bánni tud a fával. Nagy vidékek lakossága minden előtanulmány nélkül maga építi házáat, készíti szekerét, boronáját, sőt a butorzatát is. Izlés és ezélszerűség tekintetében kielégítő alkotásokat hoz létre, sőt eredetit és jellemzőt, hogyha módosan cifrázza a munkáját, mint a minőket a székely kapuk mutatnak.

A kiállításban megnyilatkozik ez a képesség, bár ott tulnyomó részben a művészi ipar dominál.

Gróf Lázár Jenőnek külön lapot kellene szentelni, ott sem lehetne eléggé dicsérni mesés fantáziáját, finom izlését. 23 butor darabot állított ki s mindannyiban egészen új szerkesztést és új motívumokat mutatott be. Köztük nagyszabású alkotások vannak, a melyek meglepnek merész kompozíciójukkal. Értéküket pénzben megbeesülni sem lehet. Annyi bizonyos, hogy idők multával az utókornak még becsesebbekké, még értékesebbekké válnak.

A részletekben sem tudjuk mit bámuljunk; a színes fáknek harmonikus összeállítását, a diszkrét faragásokat, vagy a befoglalt festményeket. Mind pazarul ékeseknek ezek az építményes könyvszekrényeken, az íróasztalokon, a kis szalon asztal-
kákon.

Nagy hire maradt fenn br. Bánffy Ádámnak, ki hasonlóan nemes passzi val gyakorolta a műasztalos ipart. Munkái a székesfehérvári kiállításon nagy feltűnést keltettek. De több mint bizonyos, hogy kisebb mértékben üzte az ipart, mint gróf Lázár.

A megyesfalvi asztalos műhely nemcsak kényeret ad állandóan 10—12 munkásnak, hanem eléggé nem méltányolható iskolája a fiatal asztalos és szobrász segédeknek. A páratlan szorgalmu és esodás leleményességű főrangú mester mellett, hogy mily köpzést szerezhet a munkás, az meglátszik a kiállított butorokon.

Többet is tesz ennél a nemes gróf: szeretetével halmozza el a jó munkást. A kiállításon megható volt mikor munkásait az általuk készített butorok szemléltetésekor egyenként bemutatta a miniszternek. Ha így eszelekednének más munkaadók is, bezzeg nem hódítana a szociálizmus s nem fenyegetne az anarchizmus.

Őszintén fájjaljuk, hogy Lázár gróf nem olyan egészséges, a melyet ezen nagy vállalata megkíván és a melyet mi neki igazán kívánunk.

A butor ipar csoportjában Mestitz Mihály és Fiainak, a Székelyföld elsőrangú vállalatának munkái keltene feltűnést. Egy hálószoza berendezés és egy nagy szalon tükör a stíl figyelmes betartásával és feltűnően tiszta megmunkálással válnak ki. Könnyű rococo stílben vannak tartva. Ugy ezek, mint a parkett minták a gyár erős haladásáról tanuskodnak. Új gyártási ága a vállalatnak a hangszer készítés, mit egy bemutatott czimbalom előnyösen képvisel. Szakértők jó véleményvel szólnak róla.

Czibalmas Ferencz a Székelyföld kedvelt és népszerű asztalosa két szekrényvel vesz részt. Nehéz német renaissance stílben készültek, szépen és jól megmunkálva, de mintha csak százados strapának lennének szánva. Egészben és darabjaiban kissé nagy, kissé tulerős munkák, hanem rajtuk áll, hogy megrendelésre készültek. Mi a kik ismerjük Czibalmost, tudjuk, hogy új és önálló dolgokat is alkot; kár, hogy azokból is nem mutatott be valamit.

A marosvásárhelyi gyermekjátékgyár versenyképes gyártmányokkal mutatkozik be. A gyermekjátékok olesóságukkal tűnnek föl, a mi Malakkának, a gyár tulajdonosának az érdeme, a ki olyan anyagot talált föl, a miből csak préselik az alakokat, s mégis szebbek és tartósabbak, mintha fából készülnének. Megállapodottságra és komoly irányra vall a gyárnak kiállított magyar butorzata is, melyről mindenki dicsérettel szól.

(Folyt. köv.)

Tanügy.

Polgári leányiskola.

— Balázs Márton igazgató június havi és évrőző jelentése a jótékony nőegylet és a polgári leányiskola felügyelő-bizottságának 1900. július hó 11-én tartott együttes ülésén. —

Június haváról szóló és egyúttal évrőző jelentésemet is, röviden a következőkben van szöremesem megtenni.

Iskolánkban a tanítás június hó 30-ig megszakitás nélkül folyt. Kiemelkedőbb nap, e hónapban június hó 8-ika volt, mely napon iskolánkban felsőges királyunk tiszteletére s a koronázás emlékeztére műsoros iskolai ünnepély tartatott.

Június hó 30-án d. e. 8—12 óráig a vármegyei kir. tanfelügyelő urnak, mint miniszeri biztosnak elnökle és vezetése mellett iskolánk I-ső osztályának vizsgálata tartatott meg. A vizsgálat lefolyása alatt mind a 43 növendékünk kikérőztetett s azok felelete az anyakönyv és bizonyítvány adataival egybevetetvén, miután elnöklő kir. tanfelügyelő ur a tapasztaltak feletti meglegedésének adott kifejezést, valamennyi kiállított bizonyítványt jóváhagyó aláírásával látta el.

Ezen jóváhagyott és megerősített eredményét munkálkodásunknak, röviden a következőkben foglalhatom össze.

A jelen tanévben iskolánkban az I-ső osztályban volt összesen 45 rendes növendéke. Ezekből 1 elhalt, 1 pedig hosszas betegsége miatt a vizsgálatok előtt kimaradt.

A 43 rendes növendék közül, magaviseletre nézve: 39 dicsőre és 4 jó. Szorgalomra nézve: 21 kitartó, 16 kellő és 6 változó. Előmenetelre nézve: 11 kitűnő, 1/ jeles, 8 jó és 7 elégséges. Írásbeli dolgozatok külalakja: 15 csinos, 23 tiszta és 5 rendes.

A növendékek, a magántanulókkal együtt valásukra nézve: 33 ev. ref., 18 róm. kath. 2 unitárius, 2 gör. kath., és 1 izraelita.

A szülők foglalkozásukra nézve, ide számítva a magántanulókat is: 13 birtokos, 12 köztisztviselő, 8 önálló iparos, 7 árvaházi növ., 5 önálló kereskedő, 4 alkalmazott, 2 magántisztviselő, 2 magánzó és 1 más értelmiségi.

Lakóhelyre nézve: 39 helybeli és 17 vidéki. Folyó évi június hó 2-án, a vallás- és közokt. m. kir. Miniszter ur Ónagyméltósága iskolánkat kiváló kedvezményben részesítette, megadván a jogot 12 magántanulónak megvizsgáltatására a III-ik

osztály tárgyaiból. Ezen tanulók közül egy vissza-lépven, a jelentkezett 11 magántanuló szintén június hó 30-án d. e. írásbelileg, d. u. pedig szóbelileg vizsgáztatott meg. A magánvizsga eredménye is kedvező, mert a kiállított és már megerősített bizonyítványok szerint, a tanulók valamennyien sikerrel vizsgáztak.

Julius hó 1-én délelőtt 11 órakor tartott meg az évzáró ünnepély, hol a nőegylet, felügyelő-bizottság és tantestület együttes jelenlétében, nagyszámu közönség részvételével, a lefolyt ének és szavazati pontok után, ünnepélyesen osztattak ki a jutalmak és a bizonyítványok. Volt 8 pénzjutalom (összesen 106 korona) és 23 könyvjutalom (54 korona értékben.)

Ezek után rátértek azon nagylelkű adományokra, a melyekben iskolánk a lefolyt hónapban részesült.

Elsőnek kell ezek között emlitenem az Emke adományát, mely áll 81 drb könyvből 327 korona és 10 fillér értékben.

Június hó elején a Budapesti Székely Egye-sület küldött iskolánknak 40 korona adományt.

A polgári leányiskola tantestületének tagjai, az őket illető vizsgadíjakból, az iskola javára 200 koronás alapítványt tettek.

Méltóságos Özv. Cséry Jánosné urnő könyvtári műveket adományozott 37 korona értékben.

Adományoztak még: Rácz András ur egy iskolai padot, Nagy S. Pál ur 10 korona értékű üveget, a Lampel czég 8 drb könyvet, a Franklin Társulat 7 drb könyvet. Tamássy Imre ur 2 drb könyvet, Czirmay Zoltán ur 2 drb könyvet, a Kézdivásárhelyi Takarékpénztár 1 drb könyvet és 8 koronát, a Kisegítő Takarékpénztár 20 koronát s végül Balázs Mártonné, Benkő Irén, és Vertán Emilia tanítónők gyűjtöttek a nagyközönségtől vizsgai jutalmakra 78 koronát. Ezen utóbbi nemesszivű adakozók nevei a „Székelyföld“ f. évi 50-ik számában nyilvánosságra hozattak, a záró-ünnepélyen felolvastattak s mindkét helyen az iskola hálás köszönete is tolmácsoltatott.

A múlt hó lefolyása alatt a nőegylet nevében ifj. Dávid Istvánné, özv. Diósné Lajosné és dr. Szacs-vay Gyuláné urnők iskolánk javára egy nyári táncmulatságot rendeztek, a mely jóindulatú és fáradságukérk fogadják az említett nemes szivű urnők e helyen is, iskolánk köszönetét.

A pénztár állapota június havában.

Bevételek:

Áthozat 1900. május haváról	85 K. 64 f.
Adomány a Bpesti Székelyegylettől	40 „ — f.
Adomány vizsgai jutalmakra	104 „ — f.
Tandijakból	190 „ 30 f.

Összesen: 419 K. 94 f.

Kiadások:

Személyi kiadások	194 K. — f.
Posta költség	2 „ 62 f.
Irodai és iskolai szükségességre	13 „ 40 f.
Iratok másolásáért	8 „ — f.
Okmánybélyegek	6 „ 10 f.
Szolgáltatavőknek	2 „ — f.

Összesen: 226 K. 12 f.

Pénztári maradvány 193 K. 82 f.

Junius hó, a mai napig.

Bevételek:

Áthozat június haváról	193 K. 82 f.
Tandijak a magántanulóktól	200 „ — f.
Adomány jutalmazásokra	2 „ — f.

Összesen: 395 K. 82 f.

Kiadások:

Rendes tanítónők fizetése július és augusztus havára	200 K. — f.
8 pénzjutalomra	99 „ — f.
3 drb jutalmi könyvért	7 „ — f.
Postaköltség	1 „ 05 f.

Összesen: 307 K. 05 f.

1353 K. és 50 fillér értékű kedvezményben részesítette az összes szegénysorsu tanulókat.

Pénztári maradvány 88 korona és 77 fillér.

Be nem fizetett tandijak összege az 1899 — 900-ik tanévről 81 korona. — 17 tanuló fél-tandij olengedésben részesült, 10 tanuló pedig teljes tandijmentességet élvezett. 24 tanuló 243 korona és 50 fill. értékű tankönyvvvel segélyeztetett. Mint ezen adatokból látható, iskolánk 1353 K. és 50 f. értékű tankönyv kedvezményben részesítette az összes szegénysorsu tanulókat.

Az egész tanév alatt az iskola összes kiadása volt 3236 korona. Ezen összegből 2200 korona személyi kiadás, 1036 korona pedig dologi kiadás volt. Az előirányzott költségvetést túlléptük 186 koronával. Mindazáltal deficit nincs s kevés pénzmaradvány mutatkozik.

A Kézdivásárhelyi Takarékpénztár 10.000 koronás és a Kisegítő Takarékpénztár 2000 koronás alapítványa mellé a lefolyt tanév alatt még két kisebb alapítvány csatoltatott. Az egyik Török Bálint emlékére tett 211 koronás a másik az iskola tantestületének 200 koronás alapítványa.

Leltárra van véve 86 drb ingóság (butor és más felszerelés) 702 korona és 03 fillér összegben.

A könyvtár külön leltáron 635 darab 1379 korona és 42 fillér értékben.

Mint ezen két utóbbi adatból látható iskolánknak a lefolyt év alatt 2081 korona és 45 fillér értékű ingóság szereztetett.

A lefolyt tanévben az iskola ügyeiben tartott a nőegylet által 9, a felügyelő-bizottság által 11, a tantestület által pedig 16, összesen tehát 36 gyűlés.

Irattárra vétetett az 1899—900-ik tanévben 335 ügydarab, melyek mindenike pontosan elintéztetett.

Ezekben összegeztem nagyjában a június havi, valamint az egész tanév eredményét, melyeknek tudomásul vételt kérvé egy a jótékony nőegyletnek, mint a felügyelő-bizottságnak maradtam.

Kézdivásárhelyen, 1900. július hó 11-én,

kiváló tisztelettel
Balázs Márton,
polgári leányiskolai
igazgató és gondnok.

Ujdonságok.

— Kinevezés. Az igazságügyi miniszter Fülöp István kézdivásárhelyi kir. törvényszéki joggyakornokot kinevezte aljegyzővé az oklándi kir. járásbíróshoz.

— Időjárásunk. Néhány napi nagy hőség után végre a múlt kedden délután nagy vihar és jégeső lett. Északról és délről két felhő tömeg vonult fel s Kézdivásárhely város környékén egyesültek s erre megindult a felhőszakadás jégesővel vegyesen. Szerencsére a jégdarabok nem hulltak valami sürűn, hanem azért a mogyoró nagyságu darabok imitt-amott a vetésekben elég kárt tettek. Eddigi értesülésünk szerint jelentékenyebb károkat a kézdivásárhelyi és szentkatolnai határon tett a jég, azonban ezen kár sem valami nagy.

— Uj ügyvéd. A brassói ügyvédi kamara köz-hírré teszi, hogy Dr. Varga Béla ügyvéd, Kézdivásárhely székhelyvel, a kamara lajstromában föl-vétetett. Az új ügyvéd, Varga Józsefnek, városunk nyugalmazott érdemes főjegyzőjének fia, egyike a legalaposabb készségű jogászoknak, kiben az ügyvédi kar egy intelligens kollegát, a közönség pedig jogai védelmére egy kiváló tehetségű ügyvédet nyert; egyelőre nem nyitott irodát, hanem Zajzon Lázár jónévű irodájában folytat gyakorlatot.

— Esküvő. Zajzon Ferenc, a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó kollégium tanára f. hó 18-án tartotta esküvőjét Budapesten Szilágyi Rózsikával néhai Szilágyi Gyula tanár és neje Székely Ilona leányával, Székely János kézdivásárhelyi ref. pap unokájával. Kísérje szerenese a szép frigyet.

— Tiszay Dezső meghalt. Tiszay Dezső, az elsőrangú vidéki színigazgatók egyike, az országos színművészegyesülethez f. hó 23-án érkezett távirat szerint a párisi kiállításra való útjában Luzern-ban hirtelen meghalt. Az elhunyt közszere-tében álló színigazgató volt s a legnagyobb magyar városok közönsége tisztelte és becsülte őt. Párisba voltaképp hivatalos kiküldetésbe utazott, mert ő képviselte volna a magyar színészegyesületet a nemzet-közi színész-kongresszuson. Javakorbbli ötven év körüli ember volt; mint a Népszínház karókeze kezdte pályáját s később vidéki igazgató lett. Ritka szeren-es vel, sok szakértelemmel és buzgalommal es nos vagyon is gyűjtött. Állomásai Kassa, Miskolc, Debrecen s egyéb nagyobb városok voltak. A színész-kongresszusok rendszeren alelnökké választották s a tanácsban is ily minőségben működött. Holttestét haza fogják szállítani. — Ezen derék színigazgató alig pár hete, hogy eltávozott városunkból, hol rövid tartózkodása alatt teljesen megnyerte a közönség bizalmát és mindvégig nagy sikerekkel tartotta elő-adásait. Halálának híre általános részvétet keltett városunk közönségének minden rétegében.

— Petőfi-ünnep. A k. jakabfalvi fürdőn időző közönség f. évi július 29-én (vasárnap) Petőfi Sándor halálának 51-ik évfordulója alkalmából, a hagyományos szokáshoz híven, a fürdőhelyiség területén társas ebéddel egybekötött emlékünnepelet rendez a következő műsorral: 10 órakor ünnepélyes szent mise, melyet Nagyságos Dr. Ujfalussy József apátkanonok ur fog az itteni időző papok segédletével celebrálni. 2. Gyűlekezés a hídfőnél és a Petőfi kut körül d. e. 11 órakor, mialatt a zenekar a „Járatok be minden, minden földet“ című indulót játsza, honnan a közönség zene szó mellett és lobogók alatt felvonul a fürdők fölötti terebe. 3. „Himnusz“ Kölessey-től, zene kísérettel mellett éneklí a fürdői daltársaság. 4. ünnepi megnyitó beszéd Dr. Szilveszter Ferenc tanár ur által. 5. „A magyarok istene“ Petőfitől szavalja Balogh Mariska kisasszony. 6. „Cserebogár, sárga cserebogár“ éneklí Kiss Irén, és Czirmay Zsuzsika kisasszonyok. 7. Alkalmi szavalt előadja Ráduly Simon főgymn. tanár ur. 8. Népdalok Petőfitől, (vegyeskar) éneklí a fürdőn lévő tanuló ifjuság. 9. Rákóczy induló Szőke Pista zenekara által. Ezután következik a közebed, melynek díja személyenkint 4 korona. 10. Emlék beszéd a közebed folyamán, a Petőfi emlék serlog felemlése mellett tartja mélt. és ftdő. Dr. Ujfalussy József kanonok ur. A közebed végével táncz. Az ünnepélyre az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja az állandó rendező bizottság.

— Utazási ösztöndíjak. Említettük volt, hogy a kereskedelmi miniszter a szegényebb sorsa iparosok és iparos segédek részére bizonyos számu utazási ösztöndíjat állapított meg a párisi világkiállításra való utazásra. A miniszter ur a beérkezett pályázatok felett közelebbről döntött s a székelyföldi iparosok közül Czimbalmos Ferenc kézdivásárhelyi műasztalost és Barabás műfaragót részesítette 400 korona ösztöndíjban.



590—1900. végrh. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a kézdivásárhelyi kir. járásbíróshoz 1900. évi 391. számú végzése következtében Dr. Balogh Vendel ügyvéd által képviselt Robei et Comp javára márkosfalvi Forró Albert és Koos András ellen 898 K. hátrálék s jár. erejéig 1895. évi november hó 5-én fogantatott kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 4980 koronára becsült következő ingóságok u. m.: Koos Andrásnál hat darab ló, 4 drb gazdasági szekér, 3 drb tehén-bival, sertések, két ökör és 30 hektó szemes törökbuza.

Forró Albertnél két nagy ökör, két csikó, 10 drb nagy sertés, 2 drb gazdasági szekér, triór rosta, gyapjufésülő gép, 40 hektó szemes törökbuza nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a kézdivásárhelyi kir. járásbíróshoz 1900. évi V. 391. sz. végzése folytán 898 K. tőkekövetelés, ennek 1895. évi augusztus hó 30. napjától jóró 6% kamatai, 1/2% váltó díj és eddig összesen bíróság mármegállapított költségek erejéig Márkos-kosfalván a hely színén leendő eszközlésére 1900. évi július hó 31-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a leg-

többet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni.

Amennyiben az előírt rendezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, jelen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120. §-a értelmében, ezek javára is elrendeltetik.

Kelt K. Vásárhelyt, 1900. évi június hó 12-ik napján.

Kakutsi Ádám.
kir. bír. végrehajtó.

(84. 1—1.)

Sz. 2665—900.

Hirdetmény.

Alattírt városi tanács a s.-szentgyörgyi m. kir. pénzügyigazgatóságnak

15375—900 sz. alatti rendelete alapján közhírré teszi, hogy a folyó évi III. oszt. ker. adó kivétési lajstrom, valamint a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adójáról szerkesztett s érvényesített lajstrom f. hó 25-étől f. év augusztus 3-dikáig ezen városi adóhivatalnál 8 napi közszemlére kivan téve.

Egyben felkéretnek az adózó polgárok, hogy kis adókönyvecskéjüket ezen adónemeknek bejegyezhetése végett 8 nap alatt, különben bírság terhe mellett mutassák be.

Kézdivásárhelyt, 1900. július hó 21-én.

Bartók Károly,
polgármester.

(85. 1—1.)

Ny. Ifj. Jancsó M.-nél K.-Vásárhelyt.